

Õiguskantsler

Teie 04.11.2014 nr

Meie 16.12.2014 nr 6-1/141434/1405166

**Vastus pöördumisele
Liiklusregistri kande riigilõiv**

Austatud

Pöördusite õiguskantsleri poole ja tõstasite Maanteeameti liiklusregistri e-teeninduses auto omanikuvahetusega seonduvalt kaks küsimust: 1) omanikuvahetus liiklusregistri büroosse kohale minemata, ning 2) riigilõivu suuruse erinevus e-teeninduses ja büroosse kohale minekul.

Õiguskantsler tutvus Teie avalduses tõstatatud probleemidega ning **leiab, et avalduse kontekstis ei ole asjassepuutuvad õigusnormid Eesti vabariigi põhiseadusega vastuolus**. Selgitan õiguskantsleri seisukohti järgnevalt.

Toote esiteks oma avalduses välja Riigikohtu seisukoha sõiduki omaniku vahetumise küsimuses. Eeldatavasti peate silmas Riigikohtu 9. märtsi 2010 otsust nr [3-3-1-94-09](#). Sellel konkreetsel juhul oli keskmeks küsimus, kas isikule tekkis kahju liiklusregistris sõiduki omaniku vahetumise kande tegemisest või selle aluseks olnud kahe eraisiku koostatud omandi ülemineku algdokumendist (lepingust). Kohus asus seisukohale, et isikule ei tekitanud kahju mitte registrikanne, vaid selle aluseks olnud omandi võõrandamise leping. Kohus selgitas, et asjaõigusseaduse § 92 lg 1 kohaselt tekib omandi vallasasja üleandmisega, kui võõrandaja annab asja valduse üle omandajale ja nad on kokku leppinud, et omandi läheb üle omandajale. Seega on omandi tekkimiseks vaja kokkulepet ja valduse üleandmist, mitte liiklusregistri kannet.

Sõiduki omanikuvahetus toimub seega asjaõigusliku lepinguga, mis on aluseks liiklusregistri kande tegemisel. [Liiklusseadus](#) ega seda täpsustav majandus- ja kommunikatsiooniministri 03. märtsi 2011 [määrus](#) nr 19 „Mootorsõiduki ja selle haagise registreerimise tingimused ja kord“ ei välista liisinglepingu lõppedes sõiduki omanikuvahetust e-teeninduses, selle puhul tuleb arvestada omanikustaatuset (omanikuks ei ole selle kasutaja, vaid krediidi- või finantseerimisasutus) tulenevaid erisusi.

Viimati viidatud määruse § 7 lg 2 p 2 kohaselt tuleb sõiduki omaniku muutumisel esitada sõiduki seaduslikku omandamist tõendavad dokumendid. Sama paragrahvi lõike 5 kohaselt võivad registriandmete muutmiseks seoses sõiduki omaniku vahetumisega registrijärgne omanik ja omandaja esitada ka kahepoolset allkirjastatud taotluse, milles kinnitavad sõiduki võõrandamislepingu olemasolu ja valduse üleandmist. Kolmas võimalus on ette nähtud lõikes 8, mille järgi võib sõiduki võõrandamisel selle registrijärgne omanik või tema esindaja esitada

Maanteeametile vastavasisulise taotluse, millega ta teatab sõiduki võõrandamisest (taotlusele tuleb lisada omandi üleandmist tõendav dokument).

Teiseks tõstataksite küsimuse riigilõivu suuruste erinevusest olenevalt sellest, kas seda tasutakse e-teeninduses või liiklusregistrikeskuse büroos.

Selline eristus tuleneb [riigilõivuseaduse](#) § 205 lõikest 1, mille kohaselt tuleb registrisse kantud andmete muutmise eest seoses sõiduki omaniku vahetumisega tasuda riigilõivu 61 eurot. Kui nimetatud toimingut taotletakse e-teenuste infosüsteemi kaudu, tasutakse riigilõivu 48 eurot.

Normist nähtub, et tõepoolest on e-teeninduses registrikande tegemiseks ette nähtud madalam riigilõiv. Viitasite Riigikohtu 10. detsembri 2013 otsusele nr [3-4-1-20-13](#), milles viimane tunnistas põhiseadusevastaseks kohtumenetluse riigilõivude eristamise tulenevalt sellest, kas avaldus esitatakse elektrooniliselt või tavapäraselt paberikandjal. Kohus ütles, et sellisel juhul koheldakse erinevalt isikuid, kes esitavad avalduse veebilehe [www.e-toimik.ee](#) kaudu, ja isikuid, kes esitavad avalduse muul viisil; ning et sarnases olukorras olevate menetlusosaliste erinev kohtlemine lõivu tasumisel peab ülekaalukalt aitama kaasa tõhusamale menetluse toimumisele. Kohtu hinnangul võib riigilõivu suuruse kohtusse pöördumise viisist sõltuvusse seadmine soodustada elektroonilist suhtlust, kuid e-toimiku kasutamist ei piiraks ka võrdne riigilõiv. Probleemseks pidas kohus aga asjaolu, et tsiviilasjades peetakse toimikut paralleelselt paberil, mistõttu on vältimatu, et kohtud trükivad elektrooniliselt saabunud dokumente massiliselt välja. See tähendab, et soovitud kokkuhoidu ei järgne. Samuti asus kohus seisukohale, et kohtumenetluse riigilõivude puhul on enamikul juhtudel kõrgema ja madalama riigilõivumäära vahe oluliselt suurem, kui seda saab olla e-toimiku väliselt esitatud avaldusega riigile põhjustatav lisakulu.

Juhin Teie tähelepanu sellele, et eelmises lõigus nimetatud otsusest tulenevalt leidis Riigikogu,¹ et kuna e-toimiku kaudu avalduse esitamisega riigile soovitud kokkuhoidu ei järgne, ei ole ka riigilõivu soodusmäärad põhjendatud. Seetõttu muudeti riigilõivuseadust ning alates 01. juulist 2014 kehtivad kohtumenetluse jaoks üksnes riigilõivu kõrgemad täismäärad.

Tutvusin riigilõivuseaduse § 205 lg 1 (jõustus 01.01.2014) ettevalmistamise selgitustega,² et teada saada, millest lähtuti erinevate riigilõivumäärade kehtestamisel liiklusregistrile avalduse esitamiseks e-keskkonnas või büroos koha peal.

Oluliseks kohtumenetluse ja liiklusregistri riigilõivude erinevuseks on asjaolu, et kui kohtumenetluse riigilõiv peaks heidutama ja ära hoidma liigse kohtusse pöördumise, siis seda eesmärki liiklusregistri riigilõivudel ei ole (selleks on riigile tekkivate kulude katmine).

Eelnõu seletuskirja järgi peaks avaliku sektori teenuste kujundamisel eelistatama lahendusi, mis võimaldavad nende elektroonilist kasutamist ja vähendavad sundi ametiasutuste külastamiseks. Maanteeameti elektrooniline keskkond võimaldab klientidel sõltumata ajast ja kohast tarbida Maanteeamet teenuseid ja sooritada tehinguid kiirelt ja mugavalt. E-teenuste keskkonnas peaks klientidel olema võimalik sooritada erinevaid toiminguid ilma, et selleks oleks vaja külastada Maanteeameti liiklusregistri bürood. See omab mitmeid positiivseid mõjusid. Eelkõige vähendab see isikute liikumisvajadust, võimaldades seeläbi säästa aega ning vähendada liikumisele tehtavaid kulusi. Teisalt võimaldab e-teenuste keskkonna kasutuselevõtmine tarbida teenuseid kogu ööpäeva läbi (näiteks on võimalik sooritada sõiduki omaniku vahetus nädalavahetusel, kui

¹ Vt kohtute seaduse ja sellega seonduvalt teiste seaduste muutmise seaduse eelnõu ([570 SE](#)) II lugemise seletuskiri.

² Riigilõivuseaduse ja liiklusseaduse muutmise seadus e eelnõu ([496 SE](#)) ja seletuskiri.

enamus liiklusregistri büroosid on suletud). Ühtlasi võimaldab e-teenuste keskkonna kasutuselevõtmine vähendada Maanteeameti halduskulutusi, kuivõrd liiklusregistri büroodes teenuseid tarbivate isikute vähenemisel on võimalik vähendada ka neid teenindavate töötajate arvu, kulutusi kontoritehnikale ja blankettidele jne. Selleks, et e-teenuste kasutamist populariseerida, on seletuskirja järgi vaja inimestele pakkuda ka üheselt tajutavat kasu. Teisisõnu on vaja vähendada e-teenuste tarbimisel riigilõivumäärasid. Maanteeameti liiklusregistri büroos teostatavate toimingute omakulust moodustab keskmiselt 20 % töötajatega seotud kulutused. Seetõttu vähendati ka kõikide võimalike e-teenuste riigilõivusid võrreldes Maanteeameti liiklusregistri büroos teostatavate toimingutega 20 %.

Eeltoodust nähtub, et riigilõivude erinev määr on tingitud kuluaspektist ehk nii palju võiks riik säästa sellest, kui andmed sisestab ja esitab inimene ise. Leian, et selline kaalutlus on mõeldav ja õigustatud. Samas mõõnan, et konkreetset juhul erineb riigilõiv 13 euro võrra, mis on võrdlemisi suur erinevus. Siiski ei pea ma seda praegusel ajal ülemäära suureks, kuna nii 48 kui ka 61 euro suuruse riigilõivusumma ühekordne tasumine peaks olema suuremale osale ühiskonnast jõukohane.

Seda, kas üle-eelmises lõigus toodud kokkuvõtteid riigile ka tegelikkuses saavutati, on praegusel ajal, mil muudatuse jõustumisest on möödunud vähem kui aasta, veel vara öelda. Seetõttu ei saa ma täna järeldada, et antud kujul on riigilõivu suuruste eristamine Põhiseadusega vastuolus.

Lõpetuseks soovin rõhutada, et kuigi õiguskantsler ei tuvastanud Teie avalduse alusel õigusnormide Põhiseadusega vastuolu, hindab ta Teie pöördumist ja probleemidele tähelepanu juhtimist kõrgelt. Õiguskantsler suhtub tõsiselt mistahes infosse, mis viitab probleemi olemasolule ning kujundab oma seisukoha kõiki olulisi kaalutlusi arvestades. Nii nagu ma eelmises lõigus kirjutasin, kujundas ta oma seisukoha praegu olemasolevale teabele, mistõttu ei ole tulevikus välistatud ka vastupidise järelduse tegemine. Ühtlasi vabandan, et õiguskantsleri vastus Teile viibis.

Lugupidamisega

/allkirjastatud digitaalselt/

Nele Parrest
õiguskantsleri asetäitja-nõunik
õiguskantsleri volitusel

Teadmiseks: Majandus- ja Kommunikatsiooniministeerium (info@mkm.ee)